

AVRUPA PARLAMETOSU'NDAKİ SİYASAL PARTİLERİN TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNE BAKIŞI

Zeynep ŞEN¹

Özet: Avrupa Parlamentosu'nda (AP) yer alan siyasi partilerin Avrupa Birliği'ne (AB) aday bir ülke olan Türkiye ile ilgili değerlendirmeleri önem arz etmektedir. Öyle ki, Avrupa Birliği Antlaşması'nın AB'ye katılım sürecinin yasal dayanağı olan 49'uncu maddesinde Birliğe katılacak olan ülkelerin AP'nin onayına tabi olması gerekliliğinden söz edilmektedir. Bu çalışmada, 2019 seçimleri sonrasında AP'de yer alan siyasi partiler ve bu siyasi partilerin Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine ilişkin yaklaşımları, 2021 Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Raporuyla birlikte değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Parlamentosu, Siyasi Partiler, Türkiye-AB İlişkileri.

Abstract: The evaluations of the political parties in the European Parliament (EP) regarding Turkey, a candidate country for the European Union (EU), are important. So much so that in Article 49 of the Treaty on European Union, which is the legal basis for accession to the EU, it is mentioned that the countries that will join the Union must be subject to the approval of the EP. In this study, the political parties in the EP after 2019 elections and their approaches to Turkey's EU membership process will be evaluated together with 2021 European Union Commission Turkey Report.

Keywords: European Parliament, Political Parties, Turkey-EU Relations.

¹ Doktora Öğrencisi, Beykent Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.
E-mail: zeynep.sen@sbu.edu.tr / ORCID : 0000-0002- 5117-9288

GİRİŞ

Avrupa Parlamentosu (AP), 450 milyona yakın Avrupa vatandaşının temsilcilerinden oluşur. AP üyeleri, 1979 yılından beri beş yılda bir Avrupa Birliği (AB) vatandaşlarının oylarıyla doğrudan seçilmektedir. (David and David, 2003, p. 19). Mayıs 2019'da yapılan seçimlerde 751 AP üyesi seçilmiş, ancak AP'nin üye sayısı 31 Ocak 2020'de Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasını takiben 705 (biri başkan olmak üzere) olarak güncellenmiştir (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2022a).

Parlamentoda yer alan partiler, siyasi birlik antlaşması içinde ulusal partilerin federal ittifakı olarak tanımlanmakta ve söz konusu ittifak partileri, Avrupa düzeyinde politikaların oluşmasını sağlamak üzere iş birliği yapmayı amaçlamaktadırlar (Jansen,1998, p.12). AP'nin ulusal parlamentolardan farklılık gösteren yönleri mevcuttur. AP, Konsey gibi yasama gücüne sahip olmasına rağmen, üye devletlerin ulusal parlamentolarının çoğunun yaptığı gibi resmi olarak inisiyatif alma hakkına sahip değildir. AB'nin ilk kurumu olan Parlamento, Konsey ile eşit yasama ve bütçe yetkilerini paylaşmaktadır (Palabıyık ve Yıldız, 2007; aktaran Akçay ve Deniz, 2021). Aynı şekilde AB bütçesi üzerinde de eşit kontrole sahiptir. Sonuç olarak, AB'nin yürütme organı olarak hizmet veren Avrupa Komisyonu, Parlamento'ya karşı sorumludur (Marguand, 1979; aktaran Akçay ve Deniz, 2021).

AP'de üyelerin oturma düzeni milliyetlerine göre değil, mensup oldukları siyasi gruplara göre belirlenmiştir. Parlamento'da bulunan siyasi grupların her biri bir başkan (veya bazı gruplarda iki eş başkan), bir büro ve bir sekreterlikten oluşan yapı içinde örgütlenmiştir. Üyelere tahsis edilen yerler, grup başkanları ile anlaşarak soldan sağa siyasi görüşe göre belirlenir.

Genel kuruldaki her oylamadan önce siyasi gruplar, meclis komisyonları tarafından hazırlanan raporları ve bunlara ilişkin değişiklikleri masaya yatırır. Siyasi grup tarafından benimsenen duruma grup içindeki tartışmalar neticesinde ulaşılır. Hiçbir üye belirli bir şekilde oy kullanmaya zorlanamaz (European Parliament, 2022a). Bu çalışmada; AP'nin işleyiş mekanizması ve parlamento seçimleri, 2019 yılı AP seçim sonuçlarına göre parlamentoda yer alan siyasi grupların kuruluş süreçleri ve parti programları ile bu partilerin Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine dair yaklaşımları ve AP'nin 2021 yılı Türkiye Raporu başlıklar altında incelenecektir.

1. Avrupa Parlamentosu ve Seçimler

AP, AB düzeyinde siyasi tartışmaların yapıldığı ve kararların alındığı önemli bir zemindir. Geçmişi, 1951 yılında Paris'te 6 üye ülke (Federal Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg) tarafından imzalanan antlaşma ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) kurumsal yapısında yer alan ortak Meclise dayanmaktadır. 1962 yılının mart ayında alınan bir karar ile antlaşmalarda resmen "Meclis (Assembly)" olarak geçen ismi "Avrupa Parlamentosu (European Parliament)" olarak değiştirilmiştir. 8 Nisan 1965'te imzalanan ve 1 Temmuz 1967'de yürürlüğe giren Füzyon Antlaşması ile AP, AKÇT, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) için tek Parlamento olmuştur (Beutler, Bieber, Pipkorn and Streil, 1987, p.34).

AP üyeleri, kanunların çıkarılması ve AB kurumlarının demokratik bir şekilde çalışmasını sağlamak için tüm üye devletlerdeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir (European Parliament, 2022b). Avrupa anlaşmaları, AB'nin doğrudan seçilmiş organı olan Parlamento'ya oldukça geniş yetkiler tanımıştır. Parlamento'nun en önemli yetkilerinden biri yasama yetkisidir. Parlamento, Konsey'deki AB hükümetlerinin temsilcileriyle birlikte AB mevzuatını kabul etmekten sorumludur. 1992 tarihinde imzalanan Maastricht Antlaşması ile oluşturulan ve 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması ile bazı değişiklikler yapılan ortak karar prosedürünün yeni adı "Olağan Yasama Usulü" (Ordinary Legislative Procedure) olarak belirlenmiştir (Tezcan 2012, s.301; aktaran Ultan, 2016). Olağan yasama usulünde, her iki kurum da eşit yasama organları olarak hareket eder. Bazı özel durumlarda başka prosedürler geçerli olabilir.

Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinin ardından AP, artık AB'nin tüm yıllık bütçesi hakkında karar verme yetkisini Avrupa Birliği Konseyi ile paylaşmaktadır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2022b). Parlamento ve Konsey, yıllık AB bütçesi üzerinde anlaşmak zorundadır. Ayrıca, AP Üyeleri'nin başta AB'nin yürütme kolu olan Avrupa Komisyonu olmak üzere AB kurumlarının çalışmalarını denetleme yetkisi de bulunmaktadır.

2009'un sonlarında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile AP'nin yetkileri revize edilerek artırılmıştır. Parlamento'ya yeni kanun yapma yetkileri getirilirken, AB

bütçesinin hazırlanması konusunda onu Bakanlar Konseyi ile eşit bir zemine oturtmuştur. Ayrıca Parlamentonun diğer kurumlarla çalışma şeklini de değiştirmiştir. Tüm bu reformlar, Avrupa seçimlerinde oyunu kullanan seçmenin daha fazla söz sahibi olması için gerçekleştirilmiştir.

2. Avrupa Parlamentosu'nda Yer Alan Siyasi Partiler

AP'de, siyasi partilerin kuruluşu ilk kez 1992 tarihinde imzalanan Maastricht Antlaşması ile resmen düzenleme kapsamına alınmıştır. (Kreppel, 2004, p.179). AP'de 2019 seçim sonuçlarına göre 7 siyasi grup bulunmaktadır. Bir siyasi grup oluşturabilmek için 23 üye gereklidir ve üye devletlerin en az dörtte biri grup içinde temsil edilmelidir. Üyeler birden fazla siyasi gruba ait olamaz. Herhangi bir siyasi gruba ait olmayan üyeler Bağımsız Üyeler olarak bilinirler (European Parliament, 2022c).

Tablo 1. 2019 Yılı Avrupa Seçim Sonuçlarına Göre Parlamentoda Yer Alan Siyasal Gruplar

SİYASAL GRUP ADI	MEVCUT SANDALYE SAYISI	MEVCUT SANDALYE ORANI
Avrupa Halk Partisi (EPP)	182	%24,23
Sosyalist ve Demokratların İlerici İttifakı (S&D)	154	%20,51
Avrupa'yı Yenile (Renew Europe)	108	%14,38
Yeşiller/Avrupa Özgür Birliği (Greens/EFA)	74	%9,85
Kimlik ve Demokrasi (ID)	73	%9,72
Avrupa Muhafazakârlar ve Reformistler (ECR)	62	%8,26
Avrupa Birleşik Solu - Nordik Yeşil Sol (GUE/NGL)	41	%5,46
Bağımsızlar	57	%7,59

Kaynak: European Parliament (2022e).

2.1. Avrupa Halk Partisi (European People's Party - EPP)

AP'deki en büyük ve en eski gruptur. Resmi olarak 1976'da kurulmuşsa da köklerini Avrupa'nın Kurucu Babaları Robert Schuman, Alcide De Gasperi ve Konrad Adenauer'e kadar dayandırmaktadırlar. Kurumsal temelleri Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmış olan Milliyetçilik akımlarına karşı barışın korunması için oluşturulmuş olan Hıristiyanlık temelli Uluslararası Demokratik Partiler Sekreterliği'ne kadar götürülebilir. İkinci Dünya Savaşı sonrasına gelindiğinde tekrar örgütlenmiş olan Orta ve Doğu Avrupa'daki Hıristiyan Demokratların komünist partileri kapatılmış ve akabinde bu partiler tarafından Orta Avrupa Hıristiyan Demokrat Birliği kurulmuştur. 1976 yılında Avrupa Halk Partisi adını almıştır (European People's Party, 2022a).

EPP; Hıristiyan Demokrat, muhafazakâr ve liberal muhafazakâr ideolojiye sahip olan merkez bir sağ partidir. Hem Hıristiyanlığı hem de muhafazakârlığı bünyesinde barındıran EPP'nin aile değerlerini önemseyen, özgürlük, adalet ve dayanışma ilkelerini savunan bir bakış açısı mevcuttur. Sosyal Hıristiyan bireyin inşasını destekleyen EPP aynı zamanda da İncil ve Hıristiyan kültürel mirasına sahip çıkmıştır. 2019 yılındaki AP seçimleri sonucunda 187 koltuk kazanmıştır. Federal bir Avrupa'yı savunan EPP, Federal Avrupa'nın hem Birlik içindeki çeşitliliği koruyacağını hem de sorunlara ortak çözümler bulmanın önü açacağını düşünmektedir (Kiriş, 2013, s. 127).

2019 seçimlerinde EPP'nin manifestosunun temel noktalarına bakıldığı zaman ortaya koyduğu bakış açısı net bir şekilde anlaşılmaktadır. 2019'daki EPP Seçim Manifestosu, "Avrupa için birlikte yeni bir fasıl açalım" sloganı ile ilan edilmiştir-tir. EPP bu Manifestosunda 21. yüzyıl dünyasının daha az güvenli bir yer olduğundan bahisle, tespit ettiği yeni tehditlerden bazılarını da sıralamıştır. Bu tehditler; Çin ve Rusya'nın otoriterliği, kontrolsüz göç ve buna bağlı olarak oluşan nüfus baskısı, küresel iklim değişiklikleri, egoizm ve milliyetçilik temalarını gündeme alan popülistler ve demagoglar, Avrupa özgür toplumu için birer tehdit unsuru olan teröristler ile serbest ticaret, ekonomik büyüme gibi değerleri red-deden ve toplumun geniş bir kesimini kapsamakta yetersiz kalan yeni Yeşil hareketin dar görüşlülüğü şeklinde dile getirilmektedir. (Kiriş, 2020, s.142)

Ayrıca Manifesto’da, Türkiye’nin üyelik müzakere sürecine tepkiyle yaklaşılırken göç ve sığınmacılar konusunda da Türkiye ile iş birliği ve anlaşmalar yapılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu manifestoda genel anlamda korumacı bir dil kullandığı ve Avrupa’nın tarihsel ve kültürel kimliğine atıf yaptığı görülmektedir. Bu seçimlere EPP’nin klasik merkez sağ çizgisini koruyarak ve yeni oluşturduğu politika konularını da kendi perspektifinde yorumlayarak girdiği söylenebilir. EPP, 2019 manifestosunda Türkiye’nin Avrupa değerlerinden uzak olduğunu bu nedenle de AB üyeliği için iyi bir seçenek olmadığını, Türkiye'nin katılım müzakerelerinin durdurulmasını savunurken, Türkiye ile ortaklık, ekonomik iş birliği ve göç konularında anlaşmalar yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır (European People’s Party, 2022b).

2.2. Sosyalistlerin ve Demokratların İlerici İttifakı (Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament - S&D)

2019’da yapılan seçim sonuçlarına göre 145 koltuk ile AP’deki en büyük ikinci siyasi partidir. Avrupa Sosyalist Partisi ve sola yakın olan İtalyan demokratlar ile birlikte kurulmuştur. Merkez sol bir grup olan S&D, resmi olarak 1992’de kurulmuş olsa da kökenleri Sosyalist Enternasyonal’in 1951 yılının temmuz ile ağustos ayı arasındaki döneminde Schuman Planı’nı tartışmak için oluşturduğu çalışma grubuna kadar götürülmektedir. Bu çalışma grubu tarafından 1952 yılında AKÇT Ortak Meclisi’nde Sosyalist Grup kurulmuş ve AET’nin 1957 yılında kurulmasından sonra aynı şekilde varlığını sürdürmüştür (Hix and Urs, 2002, p. 9).

Özgürlük, eşitlik, dayanışma, çeşitlilik ve adalet ilkelerine dayanan kapsayıcı bir Avrupa toplumu oluşturmayı hedeflemektedir. Grup üyeleri, daha güçlü ve daha demokratik bir Avrupa ve herkes için daha iyi bir gelecek yaratmak için sosyal adalet, istihdam ve büyüme, tüketici hakları, sürdürülebilir kalkınma, finansal piyasa reformu ve insan hakları için mücadele etme kararlılığındadır. Ekonomik kriz dönemlerinde işsizlikle mücadele etmeyi, insanlara AB'ye olan güvenlerini geri vermek ve gelecekleri için umut vermeyi amaçlamaktadır (Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats, 2022a).

S&D Grubu tarafından; Türkiye’nin AB’ye katılım sürecinin her zaman ateşli bir destekçisi olduğu ancak, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gözetilmediği sürece,

AB'ye katılım müzakerelerinin askıya alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. S&D AP Milletvekili Nacho Sanchez Amor tarafından hazırlanan raporda ise, Türkiye'nin özgürlük ve hukukun üstünlüğü açısından önemli bir ilerleme kaydetmeden, AB'nin Türkiye ile 2018'den bu yana fiilen durmuş olan katılım müzakerelerini yeniden başlatmayı tasavvur edemeyeceği ve üyelik sürecinin beş yıl daha ayakta kalamayabileceği uyarısında bulunulmuştur (Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats, 2022b).

2.3. Avrupa'yı Yenile (Renew Europe - RE)

Yeni bir siyasi grup olan RE, 108 sandalye ile Parlamento'daki üçüncü en büyük gruptur. Liberal-merkezci olan parti, Parlamentonun şu anki dokuzuncu döneminde, Avrupa için Liberaller ve Demokratlar İttifakı'nın (Alliance of Liberals and Democrats for Europe - ALDE) halefi olarak kurulmuştur. Grup insanların ihtiyaçlarını karşılamaya ve Avrupa sorunlarına AB çözümleri bulmaya odaklandıklarından söz etmektedir.

Grubun öncelikleri arasında; demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel hakların savunulmasında ön saflarda yer alma, sürdürülebilir bir geleceğe yatırım, herkes için daha güçlü bir ekonomi ve fırsat ile güçlendirilmiş ve tutarlı bir Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) yer almaktadır (Reneweuropogroup, 2022). RE'nin Dış İlişkiler Komitesi'ndeki koordinatörü ve Türkiye'nin gölge raportörü Hilde Vautmans Türkiye- AB ilişkileri ile ilgili olarak;

"Türkiye'de demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel haklar konusundaki gerileme devam etmekte ve çatışmacı ve bir dış politika izlenmektedir. Türkiye Avrupa yolundan giderek uzaklaşırken, katılım müzakerelerini nasıl sürdürebileceğimizi anlamıyorum. Türkiye acilen rotasını değiştirmese, Komisyon üyelik müzakerelerini resmi olarak askıya almalıdır."

şeklinde görüş bildirmiştir (Golenu, 2021).

2.4. Yeşiller ve Avrupa Özgür İttifakı (Group of the Greens/European Free Alliance – The Greens/EFA)

2019 yılında yapılan seçim sonuçlarına göre 74 üye ile en yüksek temsilini elde ederek AP'nin dördüncü büyük grubu olmuştur. 1984 yılından itibaren AP'de temsil edilen Yeşiller (The Greens), Avrupa Özgür İttifakı (European Free Alliance - EFA) ile güçlerini birleştirerek 1999 yılında The Greens/EFA grubu olarak kuruldu.

The Greens/EFA, hem Avrupa'yı iklim ve çevre koruma, barış ve sosyal adalet açısından küresel bir lider yapmak için hem de insan hakları ve kendi kaderini tayin hakkı için mücadele etmektedir. The Greens /EFA, cinsiyeti veya cinsel yönelimi, yaşı, ırkı veya dini ne olursa olsun herkesin onurlu ve tatmin edici bir hayat yaşayabileceği bir toplumu savunmaktadır (The Greens/Efa, 2022a).

Grubun siyasi hedefleri arasında; iklim değişikliği ile mücadele ve biyolojik çeşitliliğin korunması, toplumun adil ve eşit kılınması, demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlüklerin korunması, Avrupa'nın açık ve kapsayıcı bir toplum haline getirilmesi, dijital devrimin insanların hizmetine sunulması, AB'nin dünyada fark yaratan bir konuma getirilmesi ve Feminist bir AB bulunmaktadır. The Greens/EFA Grubu, Avrupa Komisyonu ve Konseyi'nden demokrasi, temel haklar, hukukun üstünlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliğini Türkiye ile yenilenen ilişkilerin ön saflarına taşınmasını talep ediyor (The Greens/Efa, 2022b).

2.5. Kimlik ve Demokrasi Grubu (Identity and Democracy Group - ID)

Yeni kurulmuş bir grup olan ID, 64 üyesi ile AP'nin en büyük beşinci grubudur. İş sahaları ve büyüme yaratmak, güvenliği artırmak, yasa dışı göçle mücadele etmek ve AB'yi daha az bürokratik hale getirmek, odaklandıkları konular arasındadır.

Grubun politik söylemlerinde; özgürlüğün korunması, Avrupa halklarının ve uluslarının egemenliği, yerelliği ve kimlik ön plandadır. İşbirliğine dayalı bir Avrupa fikrinden ilhamla AB'de köklü bir reform ihtiyacına dikkat çekmektedirler. İyi korunan dış sınırlar ile daha güvenli bir Avrupa ve terörizmle mücadelede daha güçlü bir iş birliği için mücadele gerekliliğine vurgu yapmaktadırlar. Parti Tüzüğü'ne göre, üyeler Türkiye'nin muhtemel üyeliğine kesin olarak karşı çıkmaktadırlar (The Identity and Democracy Group, 2022).

2.6. Avrupa Muhafazakârlar ve Reformistler (European Conservatives and Reformists Group - ECR)

ECR Grubu, AP'de 2009 yılında Prag Deklarasyonu'nun kurucu ilkeleri uyarınca kurulmuş bir merkez sağ siyasi gruptur. ECR, 2019 seçimleri sonucunda 62 üye ile AP'de yer alan altıncı siyasi parti olmuştur.

Üyeler, ademi merkezîyetçilik, insanları ve iş dünyasını birbirine bağlama, adil ve serbest ticareti teşvik etme ve güvenli bir Avrupa tesis etme konularına odaklanmaktadır. Ulusal hükümetlerinin egemenliğine saygı duyan bir AB'nin daha güçlü bir gelecek inşa edebilecek bir AB olduğuna inanmaktadırlar (The European Conservatives and Reformists Group, 2022a)

Hedefleri arasında; istifham ve refah yaratmak, Kovid-19 salgınından kurtulmak, vatandaşları ve sınırları korumak, üye devletlerin haklarına ve egemenliğine saygı duymak, karşılanabilecek bir maliyetle küresel çevreyi korumak, Birliğin verimliliğini ve etkinliğini arttırmak ve küresel ortaklarla iş birliği yer almaktadır. (The European Conservatives and Reformists Group, 2022b) ECR grubu, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj ve araştırma faaliyetleri ile Yunanistan ve Kıbrıs'ın deniz bölgelerindeki meşru haklarını ihlal ettiğini, Türkiye'nin, AB'nin önemli bir ortağı ve bir aday ülke olarak insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü ve deniz hukuku da dâhil olmak üzere uluslararası hukuk ilkelerini uygulaması gerektiğini belirtirken, Ayasofya ve Kariye kilisesini camiye çevirme kararını da kınadıklarını dile getirmektedir. Bu gelişmelerin AB-Türkiye ilişkileri yelpazesini olumsuz etkileyeceği konuyla ilgili olarak AB'nin Türkiye ile diyalogu kolaylaştırması ve tüm tarafların geniş kapsamlı tek taraflı eylemler yerine diplomasiye öncelik vermesi gerekliliği vurgulanmaktadır (The European Conservatives and Reformists Group, 2022c).

ECR Grubu üyelerinden Jan Zahradil 15 Eylül 2020 tarihli beyanatında, AB içinde Türkiye'nin üyeliğine itirazda bulunanların bu itirazla ilgili olarak kültür farkını öne sürmelerinin samimi olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir: "Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkanların asıl korkuları eski oyunlarını oynayamayacak olmalarıdır." Zahradil, Türkiye'nin AB üyesi olması halinde Almanya ile birlikte AP'de en çok üyeye sahip olacak olmasının ve AB Konseyi'nde belirleyici bir oy hakkına kavuşacak olmasının Fransa ve Almanya'yı endişelendirdiğini anlattı (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2022c).

2.7 Avrupa Parlamentosu'ndaki Sol Grup (The Left Group in the European Parliament - GUE/NGL)

Haziran 1994 Avrupa Seçimlerinden sonra, sosyal demokrat olmayan solun tüm güçlerini bir araya toplama süreci başlatılmış ve diğer partileri de kapsayacak

şekilde genişletilen bu ittifak, Avrupa Birleşik Solu Konfederal Grubu (The Left Group in the European Parliament - GUE/NGL) adı altında dördüncü parlamento döneminin başında siyasi bir grup olarak kurulmuştur. Üye partiler; İspanya Birleşik Solu, Fransa Komünist Partisi, İtalya Komünist Yeniden Kuruluş Partisi, Portekiz Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi ve Yunanistan Synaspismos Partisi idi (The Left in the European Parliament Grup, 2022a). İşçileri, çevreyi, feminizmi, barışı ve insan haklarını savunmaktadır. Siyasi hedefleri; uluslararası dayanışmaya dayalı, sosyal açıdan eşitlikçi ve sürdürülebilir bir Avrupa'nın inşasıdır.

AB ve ülkelerinin, temel politikalarının şimdiye kadar bu hedefleri gerçekleştirilemediğini, AB politikasının hem AB içinde hem de dünyanın geri kalanına yönelik olarak radikal biçimde pazar odaklı bir rekabet mantığına dayandığını beyan etmektedirler. AB'nin bir halk projesi haline getirilmesi ve seçkinlerin bir projesi olarak kalmaması gerektiğini savunmaktadırlar. Kamu yararı için çalışacaklarını, neoliberaler ve aşırı sağın her zaman karşısında olacaklarını vurgulamaktadırlar (The Left in the European Parliament Grup, 2022b).

Grup üyeleri, AB'nin Türkiye ile ilişkilerini demokratik ilkelere, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne bağlanması gerektiğini vurgulamaktadır (The Left in the European Parliament Grup, 2022c). AB-Türkiye ilişkilerinin son birkaç yılda istikrarlı bir şekilde kötüleştiğini ve bunun da iki taraf arasındaki iş birliğini son derece zorlaştırdığı görüşündeler. Ayrıca üyeler, 2021 Parlamento Raporu'ndaki Gümrük Birliği'nin modernize edilerek Türkiye ile farklı bir ilişkiye 'pencere açmak' konusunda ısrarcı olunmasına, Türkiye'nin mevcut anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi gerekçesiyle uzun süredir karşı çıkmaktadırlar. Türkiye'nin AB'ye yönelik hedeflerini somut ve tutarlı eylemlerle kanıtlaması gerekliliğine vurgu yapmaktadırlar (The Left in the European Parliament Grup, 2022d).

3. Avrupa Parlamentosu 2021 Türkiye Raporu

AP her yıl, Türkiye'nin AB'ye üyelik süreciyle ilgili AB Komisyonu tarafından hazırlanan raporları kendi siyasi görüşlerini de içerecek şekilde yayımlamaktadır. 18.05.2022 tarihli, 2021 AB Komisyonu Türkiye Raporuna ilişkin değerlendirmede

Türkiye ile AB arasında özellikle de hukukun üstünlüğü ve temel hak ve hürriyetler ile ilgili ciddi çekincelerinin bulunduğundan söz edilmiştir. Bu çekincelerin giderilmesi bakımından gerekli reformları gerçekleştirmeye yönelik siyasi iradenin eksikliğinden de endişe duyulduğu yinelenmiştir. Türkiye'nin AB'ye katılım süreciyle ilgili taahhütlerinde son iki yılda sürekli bir gerileme olduğunu vurgulanmış; bu alanda açık ve önemli bir ilerleme olmadan, Parlamento'nun Türkiye ile 2018'den beri fiili olarak durmuş olan katılım müzakerelerinin yeniden başlamasının düşünülmemeyeceği belirtilmiştir.

Raporda AB ile Türkiye arasında 16 Eylül 2021'de iklim değişikliği konusunda gerçekleştirilen üst düzey diyalogların, 12 Ekim 2021 tarihli Göç ve Güvenlik konulu üst düzey diyalogun, Kovid 19 salgını da dahil olmak üzere sınır ötesi sağlık tehditlerine ve halk sağlığına yönelik üst düzey diyalogun memnuniyetle karşılandığına yer verilmiştir.

Ayrıca Türkiye'nin, AB'nin birlikte ilerlemek istediği hayati bir müttefik olduğu; siyasi, ekonomik ve dış politika açısından stratejik bir öneme sahip olduğu vurgulanırken Türk makamlarının AB 'ye üyelik yönündeki bağlılığını taahhüt eden sözlerini, eyleme geçirmesi yönünde kararlılık göstermesi gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Taahhütlerin gerçekleştirilmesi durumunda Konsey'e, askıya alınan üst düzey siyasi diyalogu, ekonomi, enerji ve ulaştırma ile üst düzey sektörel diyalogları yeniden başlatma çağrısında bulunulmuştur. Raporda, Türkiye'deki ekonomik duruma ilişkin duyulan derin endişe ifade edilirken; AB ile daha güçlü ve daha yakın bir ilişkinin bazı zorlukların hafifletilmesine ve Türk halkının yaşam standartlarının iyileştirilmesine yardımcı olacağına inanıldığına değinilmiştir (European Parliament, 2022d).

4. Sonuç ve Değerlendirme

Hem AP'nin 2021 Türkiye Raporu hem de Parlamento'da yer alan siyasi partilerin Türkiye-AB ilişkilerine yönelik yaklaşımlarının incelenmesi, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin değerlendirilebilmesine imkân sunacaktır. 2021 Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Raporunda, bazı noktalara dikkat çekildiği görülmektedir. Özellikle de hukukun üstünlüğü ve temel hak ve hürriyetler ile ilgili reformların hayata geçirilmesi konusundaki siyasi irade eksikliğinden, Türkiye'nin AB'ye

katılım süreciyle ilgili taahhütlerinde son iki yılda gerileme olduğundan, bu taahhütler konusunda ciddi bir ilerleme kaydedilmeden Parlamento'nun Türkiye ile 2018'den beri fiili olarak durmuş olan katılım müzakerelerinin yeniden başlamasının düşünülemeyeceğinden söz edilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin, AB'nin birlikte ilerlemek istediği; siyasi, ekonomik ve dış politika açısından stratejik önemi haiz bir ülke olduğu vurgulanırken, Türk makamlarının raporda yer verilen eksiklikleri gidermeye yönelik somut adımlar atması konusundaki gerekliliğe dikkat çekilmiştir.

3 Ekim 2005'te başlayan Türkiye-AB tam üyelik müzakereleri, 24 Kasım 2016 yılında AP tarafından alınan bir tavsiye kararı ile geçici olarak askıya alınmış, 2018 yılından itibaren de fiili olarak durmuştur. Katılım müzakerelerinin yeniden başlayabilmesi için raporda sözü edilen konularla ilgili reformların uygulamaya konulması AB-Türkiye ilişkilerinin yeniden ilerletilmesi bağlamında önem arz etmektedir.

AP'de yer alan siyasi grupların ideolojilerine, parti tüzüklerine ve söylemlerine bakıldığında ise genel olarak Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine karşı oldukları söylenebilir. AP'deki en büyük ve en eski grup olan EPP; Hıristiyan Demokrat, muhafazakâr ve liberal muhafazakâr bir ideolojiye sahip olan bir merkez sağ partisidir. EPP, Türkiye'nin Avrupa değerlerinden uzak olduğunu, AB üyeliği için iyi bir seçenek olmadığını ve Türkiye'nin katılım müzakerelerinin durdurulmasını savunmaktadır. ALDE'nin halefi olarak kurulan ve yeni bir siyasi grup olan RE, Parlamento'daki üçüncü en büyük gruptur. Liberal-merkezci olan parti, Türkiye'de demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel haklar konusundaki gerileme devam etmesi, çatışmacı bir dış politika izlemesi ve Avrupa yolundan giderek uzaklaşması gerekçesiyle Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır. AP'nin en büyük beşinci grubu, yeni kurulmuş bir grup olan ID'nin, Parti Tüzüğü'ne bakıldığında üyelerin Türkiye'nin muhtemel üyeliğine kesin olarak karşı çıktıkları görülmektedir. Sol Grup, AB-Türkiye ilişkilerinin son birkaç yılda istikrarlı bir şekilde kötüleştiğini ve iki taraf arasındaki iş birliğinin de gitgide zorlaştığını ifade etmektedir. Türkiye'nin AB'ye yönelik hedeflerinin somut ve tutarlı eylemlerle kanıtlanmaması ve yükümlülüklerini erine getirilmemesi gerekçesiyle Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıktıklarını söylemektedirler.

AP içindeki en büyük ikinci siyasi parti olan 2019'da yapılan seçim sonuçlarına göre 145 koltuk ile AP'deki en büyük ikinci siyasi parti olan S&D, merkez sol bir gruptur. Grup, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün gözetilmesi şartıyla, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini destekleyeceğini belirtmiştir. 1984 yılından itibaren AP'de temsil edilen Yeşiller, Avrupa Özgür İttifakı ile güçlerini birleştirerek 1999 yılında The Greens/EFA grubu olarak Parlamento'nun dördüncü büyük grubu olmuştur. The Greens/EFA, Türkiye ile yenilenen ilişkilerin ön saflarına demokrasi, temel haklar, hukukun üstünlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuların ön saflara taşınmasını talep ederken, Türkiye'nin AB üyelik sürecini desteklemiştir.

ECR Grubu, 2009 yılında kurulmuş bir merkez sağ siyasi partidir. Grup, AB'nin Türkiye ile diyalogu kolaylaştırması ve tüm tarafların geniş kapsamlı tek taraflı eylemler yerine diplomasiye öncelik vermesi gerekliliğini aksi takdirde, AB-Türkiye ilişkilerinin olumsuz etkileyeceğini vurgulamaktadır. Ayrıca grup üyelerinden Jan Zahradil ise AB içinde Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkanların kültür farkını öne sürerken samimi olmadıklarını, üyelik durumunda Türkiye'nin AB Konseyi'nde belirleyici bir oy hakkına sahip olmasının Almanya ve Fransa için endişe yarattığını ifade etmektedir. ECR'nin söylemlerine bakıldığında 2000'li yılların başındaki Türkiye karşıtlığını sürdürmediği söylenebilir. Her ne kadar Türkiye'nin AB üyeliğinin ateşli bir savunucusu olmasa da karşı çıkmadığı da söylenebilir.

Parlamentodaki gruplardan EPP, RE, ID ile GUE/NGL Türkiye'nin AB'ye üyeliğine karşı çıkarken; S&D ve The Greens/EFA Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemektedir. ECR grubu ise, her ne kadar Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinin destekçisi olmasa da süreçle ilgili bazı olumsuzluklara dikkat çekmesine rağmen karşı olduğunu da belirtmemiştir. Parlamentodaki grupların genel olarak Türkiye'nin AB üyeliğine karşı oldukları sonucuna varıldığında, Türkiye'nin AB'ye katılım süreciyle ilgili taahhütlerini gerçekleştirmeye yönelik reformları hızlı bir şekilde uygulamaya geçirmesinin, AB'ye tam üyelik sürecinde oldukça önemli ve ileriye doğru bir adım olacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

I. Kitaplar ve Makaleler

- Akçay, E. Y., & Deniz, H. E. (2021). Avrupa Parlamentosu'ndaki Siyasi Gruplar ve Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyelik Süreci. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 19-46.
- Beutler, B., Bieber, R., Pipkorn, J., Ve Steril, J. (1987) *Die Europäische Gemeinschaft. Rechtsordnung und Politik*, Baden-Baden: Berlin
- Bozkurt, Ö. (1988), *Avrupa Parlamentosu, Yetkiler ve Usuller*, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları
- David, J. ve David, E., (2003). *European Parliament*, New York: Palgrave
- Hix, S., ve Urs, L. (2002), *Shaping a Vision A History of the Party of European Socialists 1957 – 2002*, Brussels: Party of European Socialists.
- Jansen, Thomas. (1998), *The European People's Party Origins and Development*, Londra: Palgrave Macmillan
- Kiriş, H. M. (2013), Avrupa Parlamentosunda Siyasi Gruplar ve Parlamento Seçimleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 123-135.
- Kiriş, H. M. (2020), Avrupa Parlamentosu 2019 Seçimleri: Siyasal Gruplar, ulusal Partiler ve Yeni Eğilimler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 123-135.
- Kreppel, A., (2004), *The European Parliament and Supranational Party System*, Cambridge: Cambridge University Press
- Marguand, D., (1979), *Parliament for Europe*, London: J. Cape
- Palabıyık, M.S. ve Yıldız, A. (2007), *Avrupa Birliği*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık
- Tezcan, E., (2012), “*Avrupa Birliği'nde Politika Yapımı/Karar Alma*”. *Avrupa Birliği Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politika*, Ankara: Seçkin Yayınları
- Ultan, M. Ö. (2017). Avrupa Birliği Yasama Prosedüründe Karar Alma Mekanizması Ve Geçiş Dönemi Analizi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 199-228.

II. İnternet Kaynakları

- European Conservatives and Reformists. (2022a), *The ECR Group Expresses Its Concern With Turkey's Actions In The Eastern Mediterranean*, 09.05.2024 Tarihinde Ecrgroup: https://ecrgroup.eu/article/the_ecr_group_expresses_its_concern_with_turkeys_actions_in_the_eastern_med Adresinden Alındı.
- European Conservatives and Reformists. (2022b), *Who We Are*, 09.05.2024 Tarihinde Ecrgroup: <https://ecrgroup.eu/ecr> Adresinden Alındı.
- European Conservatives and Reformists. (2022c), *Vision for Europe*, 09.05.2024 Tarihinde Ecrgroup: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe Adresinden Alındı.
- European Parliament. (2022a), *About Parliament*, 09.05.2024 Tarihinde Europarl: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en> Adresinden Alındı.
- European Parliament. (2022b), *The Political Groups Of The European Parliament*, 09.05.2024 Tarihinde Europarl: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups> Adresinden Alındı.
- European Parliament. (2022c), *Group Of The Progressive Alliance Of Socialists And Democrats*, 09.05.2024 Tarihinde Europarl: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/en/political-groups/group-of-the-progressive-alliance-of-socialists-and-democrats> Adresinden Alındı.
- European Parliament. (2022d), *REPORT On The 2021 Commission Report On Turkey*, 31.05.2024 Tarihinde https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0149_EN.html Adresinden Alındı.
- European Parliament. (2022e), *Political Groups in The European Parliament*, 09.05.2024 Tarihinde Result Elections: <https://results.elections.europa.eu/> Adresinden Alındı.

- European People's Party. (2022a), *Who We Are*, 09.05.2024 Tarihinde EPP: <https://www.epp.eu/who-we-are#timeline> Adresinden Alındı.
- European People's Party. (2022b), *EPP Manifesto 2019*, 09.05.2024 Tarihinde EPP: <https://www.epp.eu/files/uploads/2019/05/epp-manifesto-2019.pdf> Adresinden Alındı.
- Golenu, L. (2021), *Turkey: Renew Europe Calls On The Eu To Formally Suspend Accession Negotiations, If Ankara Doesn't Urgently Change Course*, 09.05.2024 Tarihinde Reneweuropegroup: <https://www.reneweuropegroup.eu/news/2021-05-19/turkey-renew-europe-calls-on-the-eu-to-formally-suspend-accession-negotiations-if-ankara-doesnt-urgently-change-course> Adresinden Alındı.
- Greens/Efa. (2022a), *Our Group*, 09.05.2024 Tarihinde Greens/Efa: <https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are/our-group> Adresinden Alındı.
- Greens/Efa. (2022b), *Our Vision*, 09.05.2024 Tarihinde Greens/Efa: <https://www.greens-efa.eu/en/what-we-stand-for/our-vision> Adresinden Alındı.
- Identity And Democracy. (2022), *About*, 09.05.2024 Tarihinde Idgroup: <https://www.idgroup.eu/about> Adresinden Alındı.
- İktisadi Kalkınma Vakfı. (2022a), *Ab Kurumları*, 09.05.2024 Tarihinde İkv: https://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=3&id=8825&anahtar=avrupa%20parlaman%20tosu Adresinden Alındı.
- İktisadi Kalkınma Vakfı. (2022b), *Kurumlar ve Karar Alma Mekanizması*, 09.05.2024 Tarihinde İkv: <https://oldweb.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=kurumlar&baslik=kurumlar%20ve%20karar%20alma%20mekanizmas%fd> Adresinden Alındı.
- İktisadi Kalkınma Vakfı. (2022c), *Basında İkv*, 09.05.2024 Tarihinde İkv: <https://oldweb.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=basindaikv&id=2908&basliki> Adresinden Alındı.
- Renew Europe. (2022), *Priorities*, 09.05.2024 Tarihinde Reneweugroup: <https://www.reneweuropegroup.eu/priorities> Adresinden Alındı.
- S&D. (2022a), *Committee On Foreign Affairs*, 09.05.2024 Tarihinde Socialistsanddemocrats: <https://www.socialistsanddemocrats.eu/committees/committee-foreign-affairs> Adresinden Alındı.
- S&D. (2022b), *No Grounds For Resuming Accession Negotiations With Ankara*, 09.05.2024 Tarihinde Socialistsanddemocrats: <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/no-grounds-resuming-accession-negotiations-ankara> Adresinden Alındı.
- The Left. (2022a), *Gue/Ngl Group Declaration*, 09.05.2024 Tarihinde Left.Eu: <https://left.eu/history/> Adresinden Alındı.
- The Left. (2022b), *Parliament Rewards Turkey Despite Provocations&Violations*, 09.05.2024 Tarihinde Left.Eu: <https://left.eu/parliament-rewards-turkey-despite-provocations-violations/> Adresinden Alındı.
- The Left. (2022c), *About*, 09.05.2024 Tarihinde Left.Eu: <https://left.eu/the-group/> Adresinden Alındı.
- The Left. (2022d), *Eu-Turkey "Positive Agenda" Has Failed*, 09.05.2024 Tarihinde Left.Eu: <https://left.eu/eu-turkey-positive-agenda-has-failed/> Adresinden Alındı.